

שְׁפִילָה לְהַמְרָה

כו באייר התשפ"ב
מפטירין וְהָיָה מִסְפָּר
(הושע ב, א)

פְּרִשְׁתָּהּ בְּמִדְבָּר

סיפור לשבת

"וְזָזוּ וְלֹא יָמְתוּ" (ד, יט)

"על כרחך אתה נולד ועל כרחך אתה חי ועל כרחך אתה מת ועל כרחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא". (פרקי אבות ד, כב).
נשאלת השאלה מהי משמעותן של ארבעת "על כרחך" הללו?

אמרו חכמים זכרונם לברכה: משל לשני אנשים ששדותיהם נמצאות בשכנות זו לזו, ואומרת המשנה: אם קם אחד מהם והקיף בגדר את השדה משלוש רוחות – לא חייב השני להשתתף בתשלום אף שגם הוא נהנה מזה קצת. ואם בעל השדה המוקפת קם מעצמו והקיף את הרוח הרביעית – מגלגלים עליו תשלום וחייב להשתתף במחצית מהתשלום של כל ארבע הרוחות. כי מעשהו גילה את דעתו שהוא מרוצה ממה שעשה חברו.

ולפי זה הסביר הגאון מוילנא את המשנה במסכת אבות: יכול אדם לטעון שכלל לא רצה בחיים ולכן אין לחייבו בתורה ומצוות. אבל כשהוא שוכב על ערש דווי, הרי הוא עושה כל המאמצים כדי לחיות עוד קצת, ומוציא הון עתק על רופאים ותרופות ואז הוא מגלה שנוח לו בחיים שניתנו לו וקשה לו להיפרד מן העולם. ואם כן, אז אפשר כבר לחייב אותו, כי אם בעל כרחך אתה מת, ואתה לא מעוניין למות, אז גם בעל כרחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון.

המגיד מדובנא מסביר זאת כהרגלו בקודש ע"י משל: לאדם שהיו לו שתי בנות, האחת כעסנית והשנית מכוערת. וכשגיעו לפרקן היה קשה למצוא להן זיווג – כל אחת בגלל המום שבה. לאחר זמן הופיע שדכן פיקח והצליח להשיאן, את המכוערת השיא לחתן עיוור. ואת הכעסנית השיא לחתן חרש. ושתי הזוגות חיו בשלום ובשלווה, כי זה לא ראה לעולם את כיעורה, וזה לא שמע לעולם את צעקותיה וקללותיה. עד שיום אחד הופיע בעיירה רופא מומחה לכל מיני מחלות, וע"י תרופותיו העלה מזור לעיוור, ולחרש. פקח העיוור עיניו וכשראה את אשתו מאס בה מאוד, וכשהחל החרש לשמוע, נחרד מצעקות וקללות אשתו ומאותו יום היה בביתם רק ריב ומדון. כשבא הרופא לקבל את שכרו, טענו השנים שלא מגיע לו שכר, כי בגללו באה עליהם הרעה וחיייהם אינם חיים.

הגיעו הצדדים לדין תורה. שמע הרב טענותיהם ולבסוף שאל את הרופא: האם אתה מסוגל להחזיר את שני האנשים אל מצבם הקודם? אין דבר קל מזה – נענה הרופא. אך השניים נזעקו ונחרדו מיד ואמרו שאין הם מוכנים לחזור למצב הקודם. אמר להם הרב: אם כן מהרו ושלמו לו את שכרו, כי גיליתם דעתכם שאתם מרוצים ממעשהו של הרופא. והנמשל מובן מאליו.

{ אמונה שלמה }

פניני המלבי"ם

אִישׁ עַל דַּגְלוֹ בְּאֵתֶת לְבֵית אֲבֹתָם יִזְזוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִנֶּגֶד סָבִיב לְאֹהֶל מוֹעֵד יִזְזוּ (ב, ט)

למה חזר המנין שנית והאריך במנינם והלא כבר באר מנין כל שבט ושבט, ולמה כולם אמר ופקודיהם ובג' שבטים אמר ופקודיו. ולמה כפל אלה פקודי ב"י כל פקודי המחנות ולמה אמר שנית והלויים לא התפקדו שכבר אמר זה למעלה: התחיל בתולדות אהרן ומשה ולא הזכיר רק את בני אהרן. ומז"ש ביום דבר ה' אל משה, ומה שהאריך במ"ש אלה שמות וכו' שכ"ז אין לו צורך בכאן:

"איש על דגלו", אחר שגמר המנין התחיל לסדר את הדגלים, ואז נמנו שנית כמה יעלה לכל דגל, כי כבר עברו ימים מאחד לחדש השני שהתחיל המנין ובדרך הטבע ימותו מהם אנשים בימים שבינתיים, ונמנו שנית להראות נסי ה' ונפלאותיו שגם עתה אחר המנין לא נפקד מהם איש במשך ימים אלה ונתקיים שנית מ"ש ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם, כמו שפרשתי שם במקומו, ובמנין הזה שהיה לצורך הדגלים לא צרף כל ראשי המטות רק משה ואהרן התעסקו בזה וכל נשיא עסק במנין בני שבטו, ואמר "איש על דגלו באותות" "לבית אבותם", ר"ל שכל אחד היה לו דגל מיוחד וכל דגל היה לו אות מיוחד מתיחס "לבית אבותם" כמו שפי' המפ' שיהודה הי"ל על דגלו צורת אריה ועל דגל ראובן צורת אדם ולאפרים שור ולדן נשר והיה דוגמת ארבע חיות שבמרכבה, והיה בכל דגל שלשה שבטים וכל שבט היה לו דגל מיוחד מתייחס אל אבני החשן כמ"ש בתרגום יונתן, ומתייחס אל י"ב מזלות בעולם הגלגלים וי"ב מחנות מלאכים בעולם המלאכים וכן למעלה למעלה וכ"ז מתייחס לבית אבותם שכל שבט י"ל מעון מיוחד בעליונים, עוד צוה "שיחנו מנגד לאהל מועד" רחוק מיל ושיהיו "סביב לא"מ" עד שאהל "מועד" ששם יעידת השכינה היה כדוגמת הלב והשבטים כדוגמת הגוף המקיף רוח חיים השוכן באמצע:

ר"ת	יציאה	כניסה	ירושלים
20:54	20:18	19:01	ירושלים
20:52	20:21	19:18	תל אביב
20:55	20:22	19:13	חיפה
20:52	20:18	19:18	באר שבע

הבן איש חי

עופות שממלאים אותם בבשר ואורז מותר לתפרם ביום טוב, ובלבד שיתקן החוט במדתו ויתנהו במחט מערב יום טוב, ואם יש לו כמה עופות לתפרם ביום טוב יכין כמה מחטים וישים בהם החוטמים מערב יום טוב:

ביצה שנולדה ביו"ט אסור לטלטלה בו ביום, וכ"ש שאסור לאכלה, ואם נתערבה באלף כולם אסורות, ואפילו ספק נולדה ביו"ט או בחול אסורה, ושני ימים טובים של גלויות נולדה בראשון מותרת כליל שני, אבל בשני ימים של ר"ה נולדה בראשון אסורה גם בשני, ואם שבת סמוך ליו"ט נולדה בזה אסורה בזה:

החלה ביום טוב לא יאפנה ולא ישרפנה אלא מניחה עד אחר יום טוב ושורפה, ופה עירנו עושין עיסה משוננת בשמן בחג השבועות ועושין במחבת, ולזאת יפרישו חלה ממנו בלא ברכה:

אסור לכבות האש ביום טוב, ובקעת גדולה אפילו שהיא מעשנת הבית או הקדרה אסור לכבותה, ואסור לכבות הנר אפילו להנאותו כדי לשמש מטתו, ונר הדולק אסור להטותו לאחוריו וכן אסור ליקח שמן מנר הדולק ואסור להוציא הפתילה הדולקת אפילו להניחה בנר אחר, ומותר להעמיד נר דולק במקום שהרוח שולט, במה דברים אמורים? במניח קודם

שנשב הרוח אבל אסור להעמידו אם כבר הרוח מנשב שבדאי יכבה ויש אוסרין להעמידו אפילו קודם שנשב הרוח, והמיקל יש לו לסמוך על המתירין:

שיורי פתילה מותרין אפילו ביום טוב אחר שבת, או בשני ימים של ראש השנה אך יש חולקין והמחמיר תבוא עליו ברכה, ואין חותכין הפתילה לשנים בסכין אבל מדליקה באמצע אם צריך הוא לשניהם, ואין גודלין הפתילה ולא מהבהבין אותה, ואע"פ שמתור מן הדין לנפץ הפחם שבראש הפתילה בידיים, מכל מקום נוהגים העולם להזהר בזה גזירה שמה ימחט בכלי:

כל שיש במינו במחובר, אם אינו ידוע לו שנתלש זה מערב יום טוב אסור באכילה ובטלטול וכן הוא הדין בדגים שצריכין צידה, וכל שאין במינו במחובר אם בא מחוץ לתחום אסור למי שהובא בשבילו ומותר לישראל אחר, ועירנו בגאדא היא רובה גוים ומה שמביאים מחוץ לתחום למכור אדעתא דרוב מביאין, לכך מותר לישראל ליקח מהם ביום טוב ולאכלו:

פירות וירקות שנתלשו ביום טוב אסורים בשבת שאחריה, וכן נתלשו בשבת אסורים ביום טוב שאחריה, וכן הוא הדין בשני ימים של ראש השנה נתלש בזה אסור בזה, אבל בשני ימים טובים של גלויות נתלש בזה - מותר בזה, ואסור לומר לגוי

שיקנה לו פירות ביום טוב ראשון כדי לשמרם לו ליום טוב שני, כי מאחר שהוא אסור לעשותו - אסור לומר לנכרי לעשותו, ואפילו אם מצוהו קודם יום טוב אסור כיון שאומר לו בפירוש שיקנה לו ביום טוב, ורק אם הגוי הביא מאליו פירות ביום טוב ראשון והניחם בבית ישראל מותר הישראל לטלטלם ולאכלם ביום טוב שני ואפילו דבר שאין במינו במחובר, אסור לומר לישראל לגוי להביא לו ממנו ביום טוב אם יודע שהנכרי קונה לו במעות ופוסק דמים, דכל דבר שאסור לישראל לעשותו - אסור לומר לנכרי לעשותו:

מי שיש לו בהמה בביתו עומדת לחלבה אסור לחלבה ע"י גוי ביום טוב, אפילו אם יחלוב לתוך המאכל, אלא יחלוב הגוי ויקח הגוי את החלב לעצמו, ופה עירנו דרכם ליקח חלב בחג השבועות מגוי שחולב מבהמות שלו כדי לבשל ביום זה אורז בחלב אך צריך שיניח הישראל האורז בתוך הקדרה ויוליך הקדרה עם האורז שבה לבית הגוי ויחלוב גוי על האורז בפני ישראל, כי צריך לחלוב תוך המאכל, ובעיר הקודש ירושלים תבנה ותכונן נוהגים איסור בכל גוונא וטוב להזהר, וכן בביתנו אנחנו נוהרים בזה והנזהר תבא עליו ברכה:

ההרקה אסורה ביום טוב אפילו ע"י שינוי, אבל אם רקדו מאתמול ונפל בו צרור או קיסם מותר לרקדו שנית בלא שני, ויש מחמירין ומצריכין שני, ואם לא נפל בו צרור רק רצה לרקדו שנית כדי שיהיה יפה יותר יעשה ע"י שני, והיינו שירקד על שלחן וכיוצא בזה:

הפלא יועץ

ערך לימוד

ידוע מאמר התנא (אבות ב, טז) למד תורה הרבה, ויתנו לך שכר הרבה. אמנם סדר הלימוד זהו דרך ישרה שיבחר לו האדם. מאחר שלימוד התורה צריך להיות לשמה על מנת לקיים, לשמור ולעשות, הנה כי כן יחלק אדם שעותיו בכל יום, ומי שחננו ה' דעת, יקבע עת לעין בהלכה, או בפוסקים בעיון ופלפול כפי שכלו, ואם יוכל ללמוד עם חברים או עם תלמידים טובים מה טוב ומה נעים. ועוד יקבע עתים ללמוד בקיאות, ותהי ראשית למודו בדינים הנצרכים בשלחן ערוך עם כל האחרונים, עד שיהיו נרשמים בדעתו לעת הצורך, ושוב לגרס אנש כל הכ"ד עם פרוש רש"י, והמשניות עם פרוש, וכל הש"ס עם פרוש רש"י ותוספות, וארבעה עשר חלקים הרמב"ם עם הפרושים וארבעה טורים עם הפרושים וכן הארבעה שלחן ערוך, ואחר כך שאר למודים וידיעות, עד שיהא שלם בידיעות. ולמוד ספרי מוסר ויראת ה' עולה על גביהן כחבלין הנתנין בכל מאכל. ולאחר שמלא כרסו מכל הלמודים והידיעות על פי הפשט, ישתדל ללמוד חכמת הקבלה, כי ידוע שליוס הדין שואלים לאדם גם על רזי תורה ומעשה מרכבה (מדרש משלי פ"ו), ועתיד לתן את הדין אם היה יכול ללמוד ולא למד. והרגיל בספר הזהר יראה כמה מהבושה מגיע לעולם הבא למי שלא למד חכמת הקבלה, עד שאמרו בכמה דוכתי דטב לה דלא אברי. חסמו שערות אנוש. ובודאי שאין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו (ע"ו ג א), והכל לפי מה שהוא אדם חיובא רמיא עליו להשיג לדעת כל אשר בכחו, ולא יפנה עצמו לבטלה אפילו רגע, כי היום קצר והמלאכה מרובה: ואפילו אשר לא חננו ה' דעת, אין לו מקום פטור ליום הדין באמור קרית כל התהלים ושנית ח"י פרקי משנה וכמה דפים מזהר הקדוש, ומה חובתי עור, היכול אוכל להיות חוזר על התהלים וכדומה ולהיות יושב ולומד כל היום, זה בלתי אפשרי, אמרתי שגם זה הכל יפצה פיהם, ואוי להן לבריות מיום הדין ומעומק הדין, דאפילו למד כל התורה כולה, לא הותר להיות יושב ובטל או פוסק בשיחה בטלה אפילו רגע, והאלקים יביא במשפט על כל, ועתיד לתן דין וחשבון אפילו על זמן מועט כדי בליעת הרוק, כידוע מאמר רבותינו זכרונם לברכה. ואמרו (תדא"ו פ"ב) שאפילו לומד כל היום פסוק ואחות לוטן תמנע, בא בשכרו כעוסק בנגעים ואהלות, ואחד המרבה ואחד הממעט, ובלבד שיכוון לבו לשמים (ברכות ב). והאיש הירא לנפשו מיום הדין הגדול והנורא, לא ילך אחרי רבים לרעות רק ישמע דברי רבותינו הקדושים, וישתדל בכל עז להמציא מרגוע לנפשו ולהשביע בצחצחות נפשו, וכשיושב ללמוד ישמר נפשו שלא יירש תרתי גיהנם, ויהא למודו על מנת לשמור ולעשות ולקיים, ולא ייגע לריק, אלא ילמד למודו בקול, בשפה ברורה, לעשות נחת רוח ליצורו, ולא יהא מפסיק ממשנתו לדברים בטלים, ויתן לב להבין מה שלומד. וידוע שאין הקב"ה מונה דפים אלא שעות, וטוב מעט בכונה:

ספר חרדים

מצוות התלויות בארץ | פרק נה מצוות בעור פרות שביעית [המשך]

כתב הרב רבי יוסף קורקוס ז"ל על גרסת התוספות ורבי שמשון וקמ"ג, וזה לשונו: זו תקנה גדולה ליושבי הארץ בזמן תהיה, כי אף על פי שמתיר לקנות פרות מהגוי כמו שנתבאר סוף פרק ד' (הכ"ט), מכל מקום כיון שאין קנין לגוי חלה קדשת שביעית על הפרות וצריך לבערם בזמן הבעור, והרי הם כספיהם העולים בשדה בור ודומיהם מהספיהם המתירים, כי אף על פי שלא גזרו בהם גזרת ספיהם מכל מקום קדשת שביעית עליהם וחיוב לבערם, והוא הדין לפרות הגוים כיון שאין קנין להם והרי הם כספיהם שאגדלו בקרקע ישראל שתיבין בבעור, כי הדלות רב ופעמים וקמה שפכתתי יכולים לקיים מצוות בעור בלא בעור, וכאשר יעץ רבי אמי להנהיג קפודקאי, אף על פי שלדעת רבים צריך לשרף אותם ולבערם, וזהו הבעור, וכן כתב רש"י פרק מקום שנגהו (פסחים נב, ב ד"ה מושם) שהבעור הוא במקום מדרס רגל תיה ובהמה, מכל מקום קדאי הם הגאונים הנזכרים והראיות לסמך עליהם, כל שכן בשעת הדחק כי רב הוא, עד כאן לשונו.

ונמצינו למדין שקל פרות שקונה ישראל בשביעית כל קדשת שביעית נוהג בהם, וכשיגיע זמן הבעור יקיים בהם מצוות הבעור ויהינה להפקינן בפני שלשה אוהביו, ואחר כך זוכה בהם ואוכלם עד עולם. וגם אחר הבעור מתיר לקנות אותם מן הגוי, שיהי מדברי כל הגדולים שהזכרנו למעלה מוכח בהדיא שלא נאסרו הפרות של ישראל אחר הבעור אלא לפי שהשהה אותן בביתו ולא הפקירן לקיים בהם מצוות בעור, אבל גוי שלא נצטוו לא שרף לאסרן כמו שלא אסרנו קדם הבעור מה שזרע בשביעית מפני שלא קטא כמה שזרעה שיהי לא נצטוו. אף אחר שקנה ישראל הפרות מן הגוי אפילו אחר הבעור, מיד חל עליו חובת בעור ומפקינן בפני שלשה אוהבים וחוזר וזוכה בהם, וכן יש ללמד מדברי של רמב"ן שקטב שאם עבד ישראל את הפרות קדי לאכלן אסורין באכילה, משמע דאם נודע לנו שלא עבדן לאכלן אלא להפקירן בזמן בעורן אז אחר בעורן לא נאסרו, וכן אם נאנס ולא הפקירן בזמן הבעור וכשיזרע לבית דין יאמרו לו שיקיים בהם מצוות בעור, או כשיעבר אנסו יפקירם ויחזרו ויזכה בהם, והקא נמי ישראל זה שבאו לנדו פרות הגוי אחר זמן הבעור ונדאי לא נאסרו כי הגוי ונתת שבאו לנדו ישראל יקיים בהם מצוות בעור ואוכלן, וזה ברור.

חידושים לפרשה

גיל עשרים מורה על שלמות בכוח וקדושת

מבן עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא בישראל תפקדו אתם (א' ג')

וברש"י: מגיד שאין יוצא בצבא פחות מבן עשרים. וגם לדעת, מה באמת הסבה שאין יוצא צבא פחות מגיל עשרים. ונראה, שגיל עשרים מורה על שלמות, שכן מצינו בגמרא (ב"ב קנ"ה ל' דעת רב הונא), שקטן היורש נכסי אביו, אינו יכול למכור קרקעות עד גיל עשרים, וכן אינו יכול להיות דיין לדון דיני נפשות (ירושלמי סנהדרין פ"ד ה"ז), ובגיל זה כבר יש לו הפח והאמץ להלחם בצבא (עין אבות פ"ה מ"ה בן עשרים ל' דף), ולכן כדור המדבר לא נגזר על אלו שהם פחות מגיל עשרים (ב"ב קכ"א ע"ב). וגם על עברות שעושה עד גיל עשרים, אין בית דין של מעלה מצניעים (שבת פ"ט ב'). ומצינו לשון במדבר (כ"ד י"ד): 'אדם ותנה כגני עשרים נבראו, ורואים שכן עשרים הוא מורה על שלמות, וזה גם השעם לגמרא (קדושין כ"ט ב'): 'בן עשרים שנה ולא נשא אשה, כל ימיו בהרהור עברה. פי אחר שהגיע לגיל הזה, הגיע לתכלית מצבו ואינו מתקדם יותר, וממילא נשאר כל חייו בהשפעה של הרהור עברה. ונראה עוד, שנה גם השעם שמצוות מחצית השקל היא רק מגיל עשרים, כי הסבה שמביאים מחצית השקל היא כדי לספר האנשים על ידי המטבעות ולא יהיה נהף, ונהי סופרים רק מי שיצא למלחמה (פדקתיב: כל יוצא צבא בישראל תפקדו אותם), ולהגיד הינו אנשים שהם בשלמות הדעת שנענשים על חטאייהם דיני שמים והם זקוקים לכפרה ביותר, ולכן מצוות מחצית השקל רק מגיל עשרים (שעמא דקרא).

קנגד כל עשרים ושבעה איש יש בכור

כל קקודי הלויים אשר פקד משה ואהרן וכו' שנים ועשרים אלה (ג' ל"ט)

וברש"י (והוא מבכורות דף ה') שבמגן בני גרשון (שבצעת אלפים וחמש מאות) עם בני קהת (שמונת אלפים ושש מאות) ובני מרי (ששת אלפים ומאתים), יוצא שיש שלש מאות נוספים על השנים ועשרים אלה, ולמה לא כללן הפתוח, כי אותן שלש מאות היו בכורים, ודין שיפקיעו עצמם מן הפדיון. וכאר רבנו בטעמא דקרא, מהו החשבון שהיו בישראל בדיק שלש מאות בכורים, ויש לומר שהחשבון מקרא מאד: הרי סך הבכורים מכל ישראל היה שנים ועשרים אלה ומאתים שבעים ושלשה (ג', מ"ה מ"ו), וזה מתוך פלג הצבור שלו, שהם שש מאות ושלשה אלה וחמש מאות וחמשים (ב' ל"ב), הרי שקנגד כל עשרים ושבעה איש (בערך) יש בכור. ואתו חשבון הוא גם כן בשבט לוי: קנגד כל עשרים ושבעה איש - יש בכור, ונמצא שבשבט לוי, שהיו מגיל שלשים סוף שמונת אלפים וחמש מאות שמונים (ד' מ"ח), היו מהם שלש מאות בכורים. וזה מקור הגמרא בבכורות, שהיו בישראל שלש מאות בכורים.

מנורת המאור - שהיא מאירה גם קשהיא מקשה

ולקחו בגד תכלת וכסו את מנורת המאור (ד' ט')

בדרך כלל נקראת המנורה 'מנורה' או 'מנורת זהב', ומדוע כאן נקראת 'מנורת המאור'? ויש לומר שיש סוכרים (עין שו"ת הרשב"א סימן ש"ט וברמב"ן שבת כ"ב:): שיש אסור לכבות את המנורה אפילו ביום ואכל אם פתה מאליה אין מקרחים להדליק, לאותן דעות, ולכן כשלקחו בגד תכלת לכסות את המנורה, כסו אותה בעודה דלוקה, כשהיא מאירה (ואולי היו כופין איהו כלי על האש כדי שלא ישרף הבגד), וזהו 'מנורת המאור', שהיא מאירה גם כשקסו אותה.

{שבענו מטובך' לגר"ח קנייבסקי זיע"א}

נצור לשונך מרע

כלל י סעיף יא

ומה מאד יש לזהר, שלא להתיר לעצמו לספור לאחרים, אף שהיה לו עסק עם פלוני ופלונני, וגזלו, או עשקו בזה ובהז האפן, או שתרפו, או צערו ובישו וכל כהאי גוונא {וכל כיוצא בזה}, ואפילו אם הוא יודע בעצמו, שאינו משקר בספור הזה, (אם לא, באפן שנבאר לקמן בסעיף י"ג), ואפילו אם יצטרפו לזה כל שאר פרטי הקה"ל, דבנדאי אין פונתו בעת הספור לתועלת, דהינו, לפרסם גנותו של חברו, כדי שיבזוז עושי רשעה בעיני בני אדם, ויזהרו על ידי זה מללקת בדרךיהם הרעים, או כדי שהוא יראה בעצמו שהבירות מגנות אותו, אולי על ידי זה לשוב מדרכיו הרעים, רק פונתו כדי לבזותו בעיני בני אדם, שיפרסם לפניהם להרפה ולקלון עבור זה שנגע במקומו או בכבודו, וכל שיראה יותר, שדבריו יתקבלו לפני השומעים, ויתפרסם בעיניהם לגנות ולבזיון עבור זה, יהיה יותר שמם ויותר נהנה מזה.

הצטרפו אלינו ותמכו בהגדלת הצדקה והחסד למשפחות

עמותת "בצדקה תפונני" שמה לה למטרה לספק ולדאוג לצרכיהם של משפחות מעוטי יכולת פלפלית ע"י מתן סיוע פלפלי רחב היקף. העמותה פועלת ללא מטרות רווח כלל!

- חלוקת סלי מזון שבועיים

- מתן מוענה לחוסרים ביתיים בסיסיים

- חלוקת סלי לידה לזולדת ולתינוק

- ועוד פעילויות ותמיכה בהגים ומועדים

לתרומות:

בנק לאומי (10) | סניף 858 | מס' חשבון 06555085 | מס' עמותה 580643104

קוד מוסד להרשאה בחשבון הבנק 21965

ניתן לתרום גם דרך "נדרים פלוס" ובאשראי בטלפון ובאתר

דרכי התקשרות לקבלת והפצת העלון:

alon@gamah.org - אימייל לכל מטרה

אתר הגמ"ח - WWW.GAMAH.ORG

054-4785404 | 054-6091685

בצדקה תפונני
נמ"ח ס"ח חזון וסיוע לנזקקים

חיוזק אמונה וביטחון

הכרת הטוב, חיוב גמור

"...ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה" בעל חובת הלבבות כותב בראש השער השלישי, מפני שביארנו במה שעבר חיוב יחוד האלהים בלב שלם, ואופני בחינת טובותיו על האדם, התחייבנו לזכור אח"כ מה שאדם חייב לנהוג בו כשיתבררו אצלו והוא קיבל עבודת האלהים כפי אשר יחייבו השכל להטיב על מי שהטיב לו. וראוי להקדים בפתיחת השער הזה ביאור אופני הטובות וחיובי ההודאה עליהם, אל מה שאנו חייבים בו לברוא יתעלה מן השבח וההודאה על רוב חסדו וגודל טובו עלינו.

רבינו בחיי אומר, אחרי שלומדים את שער היחוד בלב שלם ואת כל האופנים של הטובות שהוא מרעיף על האדם, אז אנחנו מחויבים לזכור אח"כ מה אדם חייב לנהוג, כשמחברר אצלו הדברים וזה איך לקבל את עבודת האלקים כפי שהשכל מחייב למי שהטיב לו, וראוי להקדים את האופנים של הטובות באיזה אופנים מקבלים את הטובות מאת ה', ומה החיובים של ההודאה עליהן. מה שאנו חייבים לברוא יתברך בשבח, בהודאה על רוב החסדים וגודל טובו עלינו.

הטובות שאדם מושפע בהם מאת הקב"ה, הן המחייבות על פי השכל להכיר טובה לקב"ה, ולא רק להכיר טובה אלא להתחייב בעבודתו. הקב"ה השריש אל תוך כוחות הנפש של האדם את כל הנצרך לעבודת ה', אדם לא יכול להגיד אני לא בנוי לזה, אני לא יכול לזה, הקב"ה השריש בתוך הכוחות של כל נפש של אדם את כל הנצרך לעבודת ה', ומאחר והכרת הטוב היא יסוד גדול בעבודת האלקים, על כן הוטבע באדם טבע של נהמא דכיסופא, לחם בושא, שאדם מתבייש לקבל, דהיינו אין אדם רוצה לקבל לחם בושא ומתנת חנינם, וזה הוא הטביע בו הקב"ה, וממילא כאשר מקבל מרגיש את עצמו חייב לפחות להכיר טובה למטיבו, ז"א אם הוא הוצרך לקבל כבר, אז יש בו את ההרגש שלפחות טובה הוא צריך להחזיר. וזה נקרא יסוד של הכרת הטוב, טבע שמכריח את האדם הישר, לא כולם ישרים, הוא ברא את כולם ישרים אבל הם התעקמו בדרך, טבע אשר מכריח את האדם הישר להשיב טובה.

טבע זה של בושא במתנת חנינם, הוטבע אפילו בטבע, כמו שמובא בירושלמי, בתוס' בקידושין ל"ו גבי זמורה שהבריחה בזקנה, שכל זמן שיוגן מן הזקנה פטור מעולה, וכיצד יודעים אם יוגן אם לאו? רבי בבא בשם רבי חנינא, אם היו העלין הפוכים כלפי הילדה, דבר בריא שהוא חי מכח הזקנה, ואם היו העלים הפוכים כלפי הזקנה, דבר בריא שהוא חי מכח הזקנה. אמר רבי

יהודה בר חלים, סימנא דאכיל מן חברי בהית מסתכל ביה. ז"א זה הסימן, אדם שאוכל מהחבר שלו, הוא מתבייש להסתכל בו. אז אם הילדה יונקת מן הזקנה, היא הופכת פניה אל הזקנה, לא רוצה להסתכל על הזקנה אז העלים הולכים הפוך, ואם זה הפוך אז הפוך. אז אפילו בטבע הקב"ה הטביע את הטבע הזה של נהמא דכיסופא, ז"א גם בטבע והצומח יש נהמא דכיסופא. הקב"ה נטע את הטבע של נהמא דכיסופא אפילו בצומח, עד שהאילן המקבל בוש מלהסתכל בפני האילן המניק, הוא מטה את עליו אל הצד ההפוך, ובודאי שעשה הקב"ה חן כדי שאדם ילמד מהטבע, כי הטבע הוא ספר תורה לאדם, כמו שכתוב בעירובין ק', אלמלא ניתנה תורה היינו למדים גזל מנמלה, שהנמלה היא לא גוזלת, אז היינו רואים אם נמלה לא גוזלת אז אנחנו גם לא נגזול, עריות מיונה שאינה נזקקת ליון אחר, ודרך ארץ מתרנגול שהוא תמיד מפייס את התרנגולת.

מן הטבע יכול האדם ללמוד על ההנהגה הרצויה, שהרי אפילו הטבע הוא יציר כפיו של הקב"ה, ואם כך הטביע הקב"ה בכריאה-הו הו הטבע הבריאי, ואם כך אדם שאין לו בושא הוא מוכן להיות רק מקבל, אדם זה לא בריא והנהגתו אינה טבעית. אדם רוצה רק לקחת ולקבל - זה טבעו של כלב, 'הב הב'. כשנתבונן בדבר נראה שכך ברא הקב"ה את עולמו, הנה הקב"ה ברא בעולמו את כח הרע, כח שגורם לחילול ה', ואם כן למה בראו? אלא שאם היה העולם כולו מונהג בכח הטוב, אם כן האדם לא היה זכאי לשכר וגמול, שהרי מעשיו הטובים טבעיים הם, אין מה שמנגד אותם, אז לכן הבן אדם אוטומטית הוא עושה, אז מה מגיע לו? זה כמו בן אדם שהבטן מקרקרת לו, הוא צריך לקבל פרס על זה שהוא אוכל? זה טבע. וכל שכר שהיה מקבל אז היה לו בבחינת נהמא דכיסופא, ז"א אם לא היה לו יצר הרע, דהיינו לא היה לו את הדבר הזה שהוא מתנגד, והוא היה עושה רק טוב כי ככה הוא נברא, ממילא כל מה שהוא היה אוכל זה נהמא דכיסופא, כי הוא לא מקבל בשכר עצמו, אין לו שום זכות בזה, הוא מקבל ללא תמורה, על כן העדיף הקב"ה לצמצם יכלתו, ולתת בחירה ביד האדם, באשר אז יזכה האדם לשכר בלי שירגיש נהמא דכיסופא, שהרי יהיה זה שכר על מה? על זה שבחר בטוב ולא ברע, היה לו אפשרות לבחור או ברע או בטוב, הוא בחר בטוב, אז הוא בחר, אם הוא בחר אז מגיע לו שכר.

ההרגשה הזו של נהמא דכיסופא יש לה דרגות רבות. אינו דומה מי שמקבל מתנה מאדם עני שכל נתינה מחסירה מממונו בצורה מורגשת, למי שמקבל מעשיר גדול שהוא לא מרגיש מה שהחסיר כשנתן לאחר שאז המקבל לא מתבייש כל כך. אם אחד קיבל שקל מעשיר צריך העשיר להתבייש, לא זה שקיבל, נכון? אבל אם הוא קיבל שקל מאחד שהוא מקבץ

נדבות אז הוא צריך להתבייש יותר ממה שהוא מקבל מהעשיר, נכון? נמצא שהרגשת נהמא דכיסופא, כלפי ה' יתברך היא פעוטה, כי הקב"ה הוא העשיר הכי גדול, הכל שלו, והוא לא מרגיש בכלל שהוא נחסר. נמצא שהרגשת נהמא דכיסופא, כלפי ה' יתברך היא פעוטה, כי הרי הוא כל יכול ובהיטיבו עמנו אין לו בכך כל קושי, שהרי לעשרו של הקב"ה לתת אין גבול, והוא לא חסר גם כלום בנתינתו לנו, ואעפ"כ בטובו הגדול ברא את הבחירה, וטובל הוא את החילול ה' של החוטא. כל זה כדי למנוע מאיתנו אי נעזמות כל שהיא של בושא במתנת חנינם על ידי שאנו בוחרים בטוב.

אתם שומעים דבר כזה? הקב"ה בשביל שאנחנו לא נתבייש ולא נרגיש לא טוב הוא מוכן לסבול חילול ה', כי יהיו כאלה שלא ינצלו את זה לטוב, ינצלו את זה לרע, אבל לא בשביל זה הוא יגרע מכל המין האנושי את מה שהוא רוצה להטיב להם שלא ירגישו רע. אז הקב"ה בשביל כמה אנשים שיהיו טובים באמת, יהיו צדיקים, שלא ירגישו בושא, נתן להם הקב"ה את האפשרות הזאת, של כח מנגד שהוא יכול לבחור הפוך, בשביל שיבחרו ברצונם ולא יהיו מתוכנתים, ואז שיבחרו בטוב יקבלו שכר ולא יתביישו, דאם לא כן היו מתביישים, בשביל שלא יתביישו הוא יודע הקב"ה שעל ידי זה שהוא נתן את האפשרות הזאת שאפשר יהיה להתנגד ע"י הבחירה, יהיו הרבה יותר אנשים שיחללו שם שמים, ואעפ"כ הוא הסכים.

ש. אבל למה ה' ברא את הטבע הזה של נהמא דכיסופא, הרי הוא יכל גם שלא יהיה צריך להגיע לכל המהלך הזה?

הרב: בגלל שהקב"ה ברא אותנו בצלמו וכדמותו, וכיון שהוא רק נתן ולא מקבל, אז הוא ברא אותנו כדמותו ובצלמו, שאנחנו נהיה בחינת נותנים ולא מקבלים, ואז בשביל לקבל בשבילנו זה בושא. כי זה היפך מיצירתנו, היצירה שלנו זה לתת, כי אנחנו בצלמו כדמותו,

ש. אבל יש מצב שאדם מקבל ולא מתבייש, הרי בן דורש לוקח ולא מתבייש.

הרב: כן, זה בגלל שאין לו בושא. (המשך בשבוע הבא...)

מתוך שיעורו של כבוד הרב אמנון

יצחק שליט"א בבית מדרש 'קהילות פז' בני ברק.

02.04.2013 למניינם

לשמיעת שיעורים והרצאות חייגו (גם מטלפון כשר)

02-3724787

לזיווג הגון מהרה
אבנר מואיז בן משה
שלומי בן רינה

לעילוי נשמת
ישואה בת מלכה,
חיים בן ברכה
ז"ל

לעילוי נשמת
ציון בן יהודית
שרה בת שולמית

לרפואה שלמה
מהרה
מינה בת סימה
אורה בת נעמי

להצלחה בעסקים
בן ציון בן חנה

ברכה והצלחה לכלל
תורמי הגמ"ח

להצלחה למוסדות
'לדעת חכמה ומוסר'

לעילוי נשמת
שרה בת רבקה
דוד בן רבקה